

У кінці 60-х років ХХ ст. розпочате знищення заплавної луки і боліт по р. Псел на території м. Суми (урочище Гусинці, поблизу Басів тощо) і завершене до кінця 90-х років у зв'язку з забудовами тут житлових масивів (9, 10 та інші мікрорайони м. Суми). Ще в кінці 50-х років ХХ ст. у районі Гусинців і поблизу Басівського санаторію знаходилися високопродуктивні заплавні луки з великим ценотичним і флористичним біорізноманіттям, з високодекоративними заплавними ландшафтами, де знаходилися місцезростання багатьох нині червонокнижних, регіонально рідкісних і зникаючих рослин, зокрема, пальчатокорінників, зозулинців, косариків тощо. Знищені їх біотопи і зникли місцезростання.

Отже, вивчення сучасного поширення червонокнижних, регіонально рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, а також розробка рекомендацій щодо їх охорони є актуальними та невідкладними. Ці дослідження узгоджуються з міжнародними програмами по збереженню рідкісних та зникаючих видів, що реалізуються Міжнародною спілкою Охорони Природи, Конвенцією про біологічне різноманіття, яка була схвалена Конвенцією ООН, з державними Програмами з охорони природи в Україні, що стосуються червонокнижних та інших видів, які знаходяться під загрозою зникнення, зокрема, Постановою Верховної ради України «Про Червону книгу України» від 29 жовтня 1992 року, Законом про охорону природи тощо. А також Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» (від 21.09.2000 р. № 1989-III).

Комплексне дослідження рідкісних та зникаючих видів є обов'язковим завданням охорони та відновлення різноманіття фітобіоти. Зазвичай ці види рослин досліджуються в систематичному, флористичному та ценопопуляційному аспектах.

Найбільш актуальним є вивчення динаміки флори в цілому, а також об'єктивна оцінка стану ареалу популяцій видів, що потребують охорони.

Площа заплави середньої частини р. Псел складає 4860 га. На даній території виявлено популяції третинних реліктів *Matteuccia struthiopteris* (L.) Tod. та *Allium ursinum* L., яку внесено до Червоної книги України. На сінокісних ділянках збереглася популяція ще одного «червонокнижного» виду – *Gladiolus tenuis* Bieb. Відмічено види, що внесені до списку регіонально рідкісних і підлягають охороні на території Сумської області. Це *Nymphaea alba* L., *Carex limosa* L. і *C. hordeistichos* Vill., *Lycopodium clavatum* L., *Drosera rotundifolia* L. та *Dryopteris cristata* (L.) A. Gray.

Площа заплави р. Сула становить 10598 га. На території виявлені види з Червоної книги України: *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo і *D. majalis* (Reichenb.) P. F. Hunt et Summerhayes, *Orchis palustris* Jacq. Вказується *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soo. Трапляються угруповання *Nuphar lutea* (L.) Sm. і *Nymphaea alba* L., занесені до Зеленої книги України.

Масштабні дослідження, проведені у різних країнах, дозволяють зробити важливий для розробки стратегії використання та охорони біоресурсів висновок: біорізноманіття популяцій має бути включеним до списку найважливіших факторів, які визначають функціонування екосистем та забезпечують їх стійкість.

УДК 636.039:618:636.2:516

## НЕСПЕЦИФІЧНА ІНФЕКЦІЯ ЯК БІОЛОГІЧНИЙ ФАКТОР ВИНИКНЕННЯ І ПОШИРЕННЯ ЗАПАЛЕННЯ ТКАНИН ВИМ'Я У КОРІВ

Л.В. Корейба, Т.Л.Спіцина, Н.В.Олійник

*Україна, Дніпропетровський державний аграрний університет*

Запалення тканин молочної залози, або мастит є найбільш поширеним захворюванням молочного поголів'я великої рогатої худоби. Хоча і стрес, і механічні травми можуть викликати запалення молочної залози, основною причиною виникнення маститу є інфікування бактеріями або іншими мікроорганізмами. Особливу увагу слід приділяти специфічній мікрофлорі, а також умовно-патогенним мікроорганізмам і мікроскопічним грибам. Біологічний фактор – це одна з основних причин, яка обумовлює розвиток запальних процесів в органах статеві системи і вимені корів.

Запалення тканин матки корів у післяродовий період, яке більшість фахівців називають післяродовим ендометритом, розвивається як наслідок мікробного обмінення під час родів та низької

резистентності матки породіль. Цьому сприяє також дія комплексу екзогенних факторів, насамперед антисанітарних умов, у яких відбуваються роди.

Умовно-патогенні мікроорганізми, переважно – стрептокок, стафілокок, кишкова і синьогнійна палички виділяються із вмісту матки та вим'я корів при ендометриті та інших запальних процесах геніталій, а також за умов клінічного та субклінічного маститу. Потрапляючи у зовнішнє середовище, мікроорганізми знаходяться і розмножуються у підстилці, калових масах, на шкірі тварин, предметах догляду, доїльній апаратурі тощо (табл. 1, рис. 1).

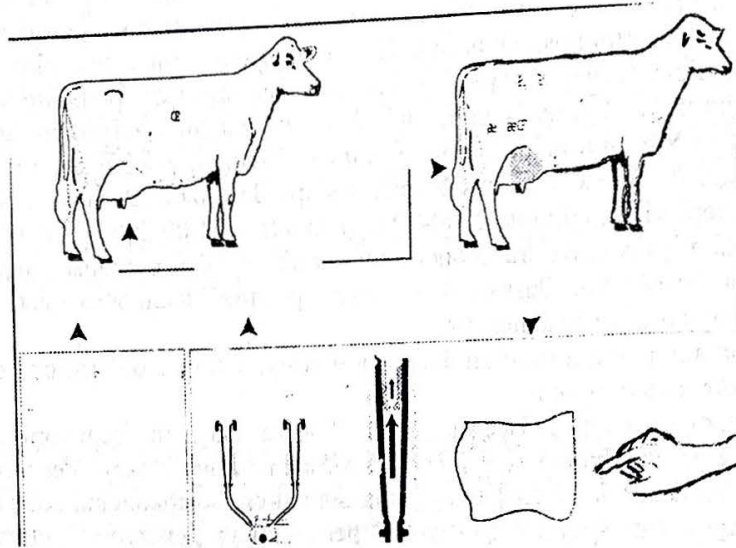


Рис. 1. Основні шляхи розповсюдження бактерій

Таблиця 1

Джерела і шляхи поширення найбільш типових бактерій, які викликають мастит у корів (Г.В.Зверева, С.П.Хомин (2000 р.), Гараздук Г.В. (2008 р.), Калинок А.А. (2009 р.)

Тип бактерії	Відсоток загального інфекції	від числа	Основне джерело	Основний шлях поширення
<i>Streptococcus agalactiae</i>	> 40%		Вражені тканини вим'я	Від чверті до чверті і від корови до корови під час доїння
<i>Staphylococcus aureus</i>	30–40%		Вражені тканини вим'я, ушкоджена дійка	Від чверті до чверті і від корови до корови під час доїння
Зовнішні стрептококи: <i>Streptococcus uberis</i> , <i>Streptococcus dysagalactiae</i>	5–10%		Підстилка, калові маси	Навколишнє середовище
<i>Escherchia coli</i> , <i>Enterobacteri aerogenes</i> , <i>Klebsillia pneumoniae</i>	< 1%		Калові маси	Навколишнє середовище

У молочну залозу інфекція найчастіше проникає крізь дійковий канал (галактогенний шлях), значно рідше – через рани молочної залози та дійок (лімфогенний шлях), рідше – по кров'яному руслу (гематогенний шлях) з інших органів при розвитку в них запального процесу.

**Метою** нашої роботи було вивчити видовий склад мікроорганізмів, виділених із секрету уражених маститом часток вим'я корів.

**Матеріал і методи досліджень.** Матеріалом слугували корови 3-6-річного віку з середньою продуктивністю 4,5-5 тис. кг молока, які належали дослідному господарстві "Дніпро" ІЗГ УААН Дніпропетровської області. Лабораторні дослідження проводили в бактеріологічному відділі районної лабораторії ветеринарної медицини м. Дніпропетровськ.

Виділення стафілококів здійснювали шляхом висіву досліджуваного матеріалу на МПА, бактерії роду *Escherichia* на МПБ. Мікроорганізми ідентифікували відповідно до настанови щодо систематики бактерій за Bergey.

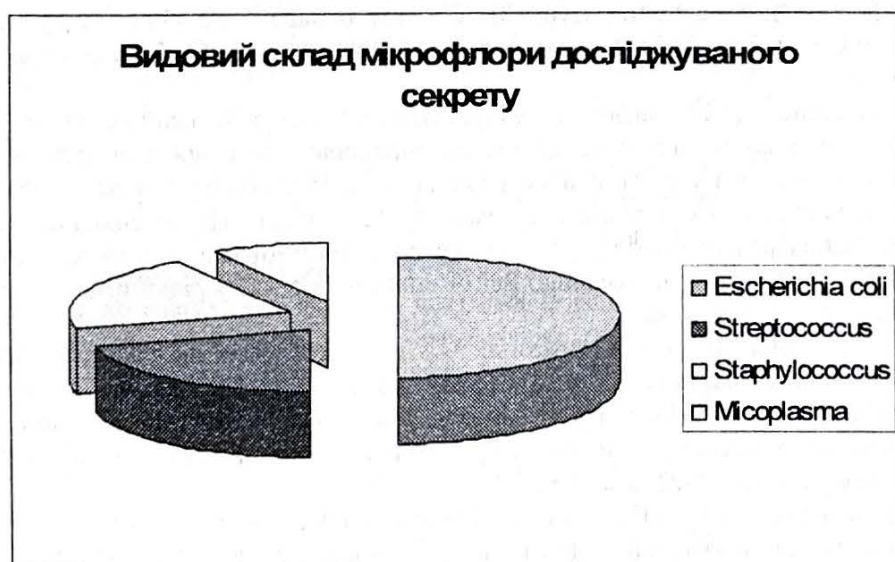
**Результати досліджень.** У досліджених пробах найчастіше виявляли бактерії родів *Escherichia coli*, *Streptococcus* та *Staphylococcus*, що свідчить про їх головне етіологічне значення у виникненні клінічних маститів корів. При цьому із 12 проб були виділені *Escherichia coli*, із 5 – *Streptococcus*, з 5 – *Staphylococcus*, з 2 – *Micoplasma* (табл. 2).

Таблиця 2

**Мікрофлора, виявлена при різних формах клінічних маститів у корів**

Характер запалення	n	<i>Escherichia coli</i>	<i>Streptococcus</i>	<i>Staphylococcus</i>	<i>Micoplasma</i>
Серозний	9	4	3	1	1
Катаральний	5	3	1	1	–
Серозно-катаральний	4	2	–	1	1
Гнійно-катаральний	3	2	–	1	–
Гнійний	2	1	1	–	–
Геморагічний	1	–	–	1	–
Всього:	24	12	5	5	2

Вони висівались у такому співвідношенні: *Escherichia coli* – 50%, *Streptococcus* – 20,8%, *Staphylococcus* – 20,8%, *Micoplasma* – 8,3% (діаграма).



**Висновки:**

Мастити уражує до 10% дійного поголів'я корів і є однією із найпоширеніших патологій в господарствах Дніпропетровського регіону.

У розвитку клінічних маститів у корів задіяна неспецифічна полі мікробна інфекція, яка представлена бактеріями родів *Escherichia coli*, *Streptococcus* та *Staphylococcus*.